

CUPRINS

Prefață	11
Prefață la ediția românească.....	15
Notă privind ediția românească	25
Bibliografie și abrevieri	27
Introducere	35

PARTEA I

REFORMA LITURGICĂ: CONCEPT ȘI TAXONOMIE

CAPITOLUL 1

Reforma	43
I. <i>Ideea de reformă: orientări conceptuale</i>	43
1. Noțiunea de înnoire	43
a) <i>Ideile de „înnoire cosmologică”</i>	44
b) <i>Ideile de „înnoire vitalistă”</i>	45
c) <i>Ideile de „înnoire perfecționistă”</i>	46
2. Definiția de lucru a ideii de „reformă”	47
II. <i>Terminologia folosită pentru a exprima ideea de reformă</i>	50
III. <i>Reforma – modalitate de dezvoltare în Biserică</i>	54

CAPITOLUL 2

Reforma liturgică	59
<i>Reflecțiile unor autori. Stadiul actual al problematicii</i>.....	59
1. Cipriano Vagaggini	60
2. Conciliul Vatican II: Constituția „Sacrosantum Concilium” și decretul „Orientalium Ecclesiarum”	62
3. Angellus A. Häußling	68
4. René Bornert.....	75
5. Reforma Dumnezeieștii Liturghii din Biserica Greco-Catolică Melchită.....	80
6. Emilianos Timiadis	84

7. Ene Braniște.....	87
8. Alexander Schmemmann	92
9. Robert Taft	95
Concluzie: Definiția de lucru a reformei liturgice	98
CAPITOLUL 3	
Taxonomia reformei liturgice:	
Fenomene relevante ale conceptului de „reformă liturgică”	105
I. <i>Perspectiva istorică: clasificarea reformei liturgice în categorii de responsabilitate</i>	106
1. Primul nivel de responsabilitate: <i>inițierea</i>	107
2. Al doilea nivel de responsabilitate: <i>reșezarea liturghiei în locul său autentic în viața Bisericii și a fiecărui credincios</i>	115
3. Al treilea nivel de responsabilitate: <i>adaptarea și restaurarea</i>	120
II. <i>Punctul de vedere al teologiei liturgice</i>	125
CONCLUZIILE PRIMEI PĂRȚI	129

PARTEA A II-A
PARADIGME ISTORICE
ALE REFORMEI LITURGICE BIZANTINE

CAPITOLUL 4

Reforma monastică și evoluția liturgică: reforma studită	133
I. <i>Inspirația reformei monastice:</i>	
<i>Sfântul Teodor Studitul și mediul său</i>	136
II. <i>Geneza și caracteristicile tradiției liturgice studite</i>	139
1. Izvoarele	140
2. Tradiția liturgică a Sfântului Teodor Studitul și problema reformei	144
3. Caracteristicile tradiției liturgice studite timpurii.....	149
a) <i>Execuția muzicală</i>	150
b) <i>Elemente evhologice</i>	151
c) <i>Liturghia Darurilor Înaintesfințite</i>	152
d) <i>Suprimarea Ceasurilor mici</i>	153
e) <i>Imnografia</i>	154
f) <i>Iconodulia</i>	157

III. <i>Intenția reformei liturgice studite conform catehezelor Sfântului Teodor</i>	159
<i>Concluzie</i>	165
CAPITOLUL 5	
Raportul dintre evoluția spontană și evoluția intenționată în formarea Triduumului pascal bizantin	167
I. <i>Cadrul istoric în care au evoluat celebrările Marii Vineri și ale Paștilor</i>	169
1. Istoria celor două cetăți: orașul devine pustiu	169
a) <i>Ierusalimul</i>	174
b) <i>Constantinopolul</i>	179
2. Dezvoltarea ritului monastic: pustiu devine cetate	182
II. <i>Analiza dezvoltării a trei elemente din liturgia Marii Vineri și de la Paști</i>	187
1. „Crearea” seriei celor unsprezece/douăsprezece Evanghelii pentru Utrenia din Marea Vineri	187
2. Suprimarea sau dispariția Liturghiei Darurilor Înaintesfințite din cadrul Vecerniei Marii Vineri	195
3. Evoluția „intermezzoului” dintre Privegherea Pascală și Utrenia Pascală	202
<i>Concluzie</i>	206
CAPITOLUL 6	
Ritul prothesisului și întreruperea evoluției sale	209
I. <i>Evoluția istorică a ritualului prothesisului</i>	211
1. Etapa întâi: Rugăciunea prothesisului: secolul al VII-lea	212
2. Etapa a doua: copia (sulița); înainte de anul 730	214
3. Etapa a treia: după iconoclast	218
a) <i>Pregătirea Agneșului și a Potirului; ritualul căderii</i>	218
b) <i>Multiplicarea miridelor</i>	222
c) <i>Repartizarea miridelor în categorii ale ierarhiei cerești</i>	226
II. <i>Principiile dezvoltării ritualului prothesisului</i>	231
1. Dialectica dintre ritual și orizontul său de înțelegere simbolică	231

2. Un ritual ascuns.....	233
3. Îndrumările	236
Concluzie	237
CAPITOLUL 7	
Reformele secolului al XVII-lea din „periferia liturgică slavă”: rutenii catolici, mitropolitul Petru Movilă și patriarhul Nikon	
I. Problema liturgică în primul secol după Unirea de la Brest-Litovsk	241
1. Condițiile liturgice prealabile unirii	246
2. O mișcare de reformă liturgică și cele trei motive principale ale sale.....	247
a) Grija pentru ordine	248
b) Dorința înnoirii spirituale	249
c) Preocuparea de a nu scandaliza ortodocșii și de a nu displace latinilor.....	250
3. Motivațiile și rațiunile subiacente	252
II. Reforma liturgică a mitropolitului Petru Movilă	254
1. Contextul politic și bisericesc	254
2. Opera de reformă a mitropolitului Petru Movilă	255
3. Evaluarea reformei liturgice	259
III. Reforma liturgică a patriarhului Nikon	260
1. Ideea reformei și realizarea sa	260
a) Ideea reformei și țarul Alexei	261
b) Rolul patriarhului Nikon	263
2. Reforma și autojustificarea sa.....	267
Concluzie	269
CONCLUZIILE PĂRȚII A DOUA	271
CONCLUZII GENERALE.....	279
Thomas POTT: publicații	283
<i>Index biblic</i>	291
<i>Index general</i>	293